

PO ISTI POTI

Nada Matičič

II.

Recimo, da se je to z njim in z njo zgodilo pred osmimi leti. Bil je vetroven dan, veter je žvižgajoče ovijal kočo in vzdigoval droben, prodnat pesek visoko naokrog. Rahlo svetlikanje svetlobe izza hitro pomikajočih se oblakov. Prizor je veličasten. Zdaj izgubi gora svoj vrh v nizkih, modročrnih valovih megla, zdaj prodre iz njih šiljasti nos in razdrapan greben; vijoličasti in rdeči oblaki zgoraj in spodaj. Za hip je spet vse jasno in čisto, in daleč na obzorju izza izrezljanih masivov rožnati nadih zahajajočega sonca.

Glasbenik posedeva na robu ruševja in muzicira v svoj notes; slikar riše hitre konture v skicirko, da mu spet ne zakrije temni zastor pokrajine; tudi večni poet mora biti tu! In naposled ne more manjkati v takem kraju tudi filozofov, znanstvenikov in tudi malih ljudi, ki radi razmišljajo, ki iščejo samote in lepih prizorov, ki bežijo iz trušča in ki preživljajo svoje male in velike drame, toliko bolj resnične in globlje, ker jih skrivajo samo zase, kajti nimajo one javne veljave kot drame velikih ljudi v svetu. Prihajajo sem in iščejo sprememb, radi bi utekli kljuvajoči bolečini, svojim neprilikam, katerim morajo žrtvovati pravzaprav več kot polovico svojega časa. Mnogi se pomirjajo in odhajajo boljše volje nazaj. Nekateri kolebajo dalje, nekateri odhajajo še bolj razdvojeni, in nekateri?

Nekateri se ne vrnejo več. Tudi ona je prišla v kočo pred tednom dni. Mali človek s svojo dramo. Prišla je s svojimi poslednjimi prihranki, s svojo zadnjo voljo do življenja. Ni mislila določeno na to, da se ne bo več vrnila. Sploh ni imela nobene želje, nobenega cilja. Prišla je v gore zato, ker je zmerom rada hodila gor. Včasih je prišla s spremljevalci in potem je plezala. Prej bi ji bilo neprijetno, da bi šla sama v gore.

Njena zgodba je vsakdanja. Starši so ji umrli, tik pred poroko jo je zapustil mož — to se je zgodilo v dveh letih. Nekaj let kasneje je spoznala človeka, ki ga je vzljubila ravno zaradi njegove samozavesti in velikodušnosti. Lahko bi se bila poročila z njim, če bi bila na to bolj mislila. Ni ga oblegala s tem, ker to ji ni bilo najbolj važno. Imel jo je rad nekaj časa. Potem pa je ostala spet sama. Bila je uradnica, imela je dobro službo. Toda bilo je nekaj v njenem življenju, v njenem značaju, da v tem času velikega zahrbtnega in javnega komolčarstva ni

mogla obstati, če ni bila vsaj malce stremuška, a tega ni imela prav nič. Boj za službo, najbolj žalostni in breznačajni boj, katerega so izvajavale dolge kolone tipkarič, knjigovodkinj, stenografk, računovodkinj, vse s krajšo in daljšo dobo prakse (na spričevalo ni nihče gledal). Ženske, ki so bile na videz podjetnejše, in ženske, ki so tiho moledovale, a ona, katera je imela srečo — in zmerom več je je bilo na strani podjetnejših — je bila za gotovo dobo rešena. Na prihodnost pač ni mogla misliti nobena. In tako se je morala tudi ona, ki so ji rekli, da je prevzetna in svojeglava, v resnici pa je bila le rada sama, tudi ona se je morala ravno tako nekega dne uvrstiti v vrsto. Toda bilo je kot zakleto. Minevali so meseci in bila je brez zaslužka. Naveličala se je čakanja. Zbrala je poslednje prihranke in se šla umaknit mrzlemu, enoličnemu, a predvsem absurdnemu mučenju v preobljudenih mestih.

Prišla je v koč. Kolikokrat je prihajala v prejšnjih časih s svojimi znanci in alpinisti in se nato v zgodnjih jutranjih urah odpravljala proti stenam in se vračala mnogokrat tudi zjutraj. Nikakor ni bila zadovoljna z onim življenjem spodaj. Tu zgoraj ni mislila na tisto mučno v spodnjem svetu. Ta koncentracija v drugi svet je bila izvrstno sredstvo proti težkemu prenašanju vsakdanjih skrbi. Najraje je hodila na dve uri oddaljeni vrh, posedevala tik nad globino v trpki osamelosti. Mislila je celo na samomor, kar tako mimogrede je pomislila nanj. Bila je ravnodušna, a bila je ravno toliko razpoložena, da bi se bila ubila tudi brez posebnega načrta. Nikoli se ji ni vrtelo, kadar je gledala dol. Strahopetna sploh ni bila. A imela je premalo volje, da bi se zdaj česarkoli lotila. Res je nekoč živo pomislila na svojo prihodnost. Bilo je tako nemogoče, da bi se postavila spet v vrsto za svojo existenco in se pustila pehati iz sobe v sobo pred naveličane in sitne obraze delodajalcev. A bila je tudi toliko čista, nič ji ni bilo do tega, da bi se pričenjala nastavljati moškimi, a navsezadnje je tudi takih bilo že toliko...

Zdaj, si je rekla takrat, ko je pomislila na prihodnost, sedemnajst — naj bo tisto število. Če ga prekoračim, potem ne bo nič. Potem se bom morala vrniti in se spet postaviti v vrsto.

...Devet — deset — enajst... V daljavi je votlo bobnelo. Že pred uro so se pričeli kopičiti na zahodu težki zametastočrni svetlikajoči oblaki in se cefrali vedno više po oboku. Bilo je brezvetrje, molčeče nevarno premirje. Ni bilo meglic, ki bi se bile dvigale iz zahtohlih nižav, vse je molčalo in pričakovalo kot v nekakšnem medlem trepetanju kaj hujšega.

...Dvanajst — trinajst — štirinajst... Gledala je še zmerom navzdol, nagnila se je globoko nad zadnjo skalno pregrado nad navpično padajočo steno. Slišala ni votlommrajočih glasov, ki so prihajali od zadaj v slovesnem približevanju, razumela ni nič, čutila ni nič.

...Petnajst — O pač: rahlo se je zdrznila. In takoj nato, ko si je rekla: šestnajst, je začutila, da stoji na robu prepada, zaslišala je škripajoči znak peska pod nogo, ko se je premaknila še naprej, da je konec čevlja pomolel čez rob. Nekaj koščkov krušljivca je zdrsnilo čez rob. Tenko odbijanje, rahlo premetavanje v zraku in spet odbijanje in nato molk, zevajoči molk iz mrtvaške globine.

Preteklo je več dolgih sekund in njen načrt je propadel. Ni več izrekla števila, kajti obtičala je že prej, v rahlem nihanju med misljo in dejanjem. Obstala je, kajti pomislila je na to: odbijalo in premetavalo se bo sem in tja v zraku, od stene do stene, od skale do skale, sami kratki sunkoviti udarci, polni neizmernih bolečin, surovega udarjanja; vzkliki, ki jih ne bo nihče slišal in globoki podzavestni strah in hrepenenje... In ko se bo to nekje ustalilo, se bo morda ustavilo tako, da bo še spominjalo na življenje, na eksistenco. In potem počasno, strašno nehavanje med izlivanjem krvi, med dušenjem na podlagi varljive trdnosti; nehavanje pod nebom, ki bo spominjalo na lepoto in življenje s svojo milo hrepenečo barvo, nehavanje, ko bo morala z gnusom pričakovati odurni, bližajoči vzklik požrešne ujede in se ne bo mogla več braniti. Umaknila se je popolnoma in bila je še bolj bleda in prepadla. Zdaj ni mogla več storiti. Trepetala je nekaj časa in niti si ni rekla: bojazljivka. Ko se je vračala navzdol, je samo mislila na to, da ni rešitve od nikoder, da tiči v mrtvi sredini, da ne upa in ne more končati in da je tisto, v kar se vrača, prav tako nesmiselno in strašno. Prevezla jo je topa, hladna mora, bolečina, ki jo je dušila, kot bi se kotalila v črnem, brezračnem prostoru.

Od daleč je zaslišala glasove. Tuji, moški glasovi spodaj na prodnati stezi.

Tam so ljudje, življenje je tam. In vendar mi je mučno z njimi, mučno mi je s samo seboj... In pogledala je nazaj, od koder je prihajala. Vrh se je izgubljal že v prvih nizkih oblakih, ki so zajemali višje ležeči svet, in spet je zamolklo bobnelo...

Tu ni nobene utehe več. Kam torej? — In ko je usmerjala neenakomerne stopinje proti koči, ki se je prikazala izza ostrega ovinka, ko je zaslišala oddaljene glasove in razločila posamezne postave, ki so se premikale spodaj na pesku, se je počutila kot opotekajoče, brezciljno bitje, ki se povrača nekam, ker pač mora nekam iti. Ne kot otrok, ki se zateka v toplo in sigurno varstvo, ne kot žena, ki se povrača iz

ljubezni in hrepenenja, ali kot mati, da popazi na svoje mladiče, ne kot človek, ki mu je uteha domačnost in išče zategadelj nekje gostoljubnosti. Tujec, ki hoče pozabljati v tujem svetu, ki noče misliti na svoje nezgode in želi biti nepoznan, dokler ne ozdravi toliko, da začne misliti na novo življenje. A tudi tega bi se o njej ne moglo reči. Kot da bi ne pripadala nobenemu svetu in da je padla v ta svet pač zato, ker je morala nekje eksistirati.

Spet je pogledala nazaj in že si je rahlo očitala, da še živi, da je izgubila pogum tik pred ciljem. Kam torej? Spet bodo minevali dnevi — in ko bo pošel denar?

Nasmehnila se je in ta nasmeh je bil tako izgubljen in mrzel kot zadnji sončni žarki, ki so poševno lezli izpod črnih oblakov in naznajnali večer z nevihto. Obstala je spodaj na pesku. Možje so počasi in utrujeno lezli še zgoraj na stezi, ki se je cikcakasto vila proti koči. Zadnji iz skupine je zaostal in se zagledal dol, morda v njo, ki je obsijana od medlih barv sonca in oblačnega neba bila podoba tavajočega begunca.

Pogledala je gor in bilo ji je zoprno, da jo nekdo opazuje. Premaknila se je in tudi oni zgoraj se je premaknil. Pohitela je, da bi prišla pred njim v kočo in se skrila v svojo sobo. In zdelo se ji je, da hodi tudi on hitreje. Za ovinkom, ko ga ni mogla videti, je skoraj tekla. A ko je bila prišla pred vhod, je že stal tam, kot bi jo pričakoval. Razburila se je. Zardela je in ni mu mogla pogledati v obraz. Le toliko se ji je zdelo, da je postaven in da ima varne, močno zagorele roke. Čutila je, da jo je vso vklenil v svoj ostri, prodirljivi pogled in, kot da bi bila postala neodvisna od svoje volje, je za hip ali dva stala na pragu in gledala v njegove roke z dolgimi prsti, ki so čvrsto objemali širok svitek vrvi. Med potjo v svojo sobo je mislila nanj in ko se je sezuvala, je mislila na njegove noge, ki so se ji zdele tako močne in varne kot njegove roke. Šele potem, ko je zabobnelo tik nad kočjo in je nori veter sunkovito treščil oknice, da jih je morala pritrditi nazaj in zapreti okno, se je spomnila, kaj je pravzaprav mislila danes storiti. Zmrazilo jo je in za hip ji je postalo slabo. A ko je nato spet pomislila, da ima samo še za nekaj dni denarja, je zopet z občutkom gnusa do sebe, do svojega življenja, zastokala in si grizla zapestje in hrepenela po smrti.

Popolnoma se je znočilo in nevihta je bičala kočjo, jo razsvetljevala z dolgimi, rumenimi bliski, s treskanjem in bobnenjem stresala vso stavbo in z nalivom sekajočih kapelj šklopotala po oknih. Ko je prišla v obednico, ni gledala po ljudeh. Stisnila se je v svoj kot. Vedela je, da je polno ljudi naokrog in da si pripovedujejo svoje dogodivščine in

da delajo nove načrte za jutrišnji dan. Zmrazilo jo je, ko je pomislila na to, da imajo ljudje načrte za bodočnost, da jih še zanima, kaj bo jutri in da še prav veselo in pričakujoče govore o jutrišnjem dnevu. Koliko je bilo življenja v njih, kakšni interesi, kakšne nade! Preteklost so malomarno zavrgli, važen je sedaj in ta sedaj je brez večjih skrbi, razen onih malih vsakdanjih, ta sedaj je prosto dihanje, je uživanje, je izkoriščanje in izgorevanje, je služba, denar, topla obleka, je jed in mirno spanje, in zato, ker je vse to, more biti tudi tako veselo in bleščeče hrepenenje po jutrišnjem dnevu. Malokdo se sprašuje — ali se bodo izpolnile vse želje? Zato se ne sprašuje, ker ima vse, kar potrebuje za današnji dan. In res: saj ima devetindevetdeset možnosti, da se izpolnijo načrti in želje..

In jaz imam morda eno samo možnost... In zopet je videla v duhu dolgo kolono prosilcev in zoprne obraze, ki so milostno poslušali in zdolgočaseno gledali. In zdelo se ji je, ko je pogledala naokrog, da so tudi ti obrazi siti in zadovoljni, da so sigurni svoje eksistence in zato so ji bili tuji. Postala je trudna. Ni bila lačna in jedi se skoraj ni dotaknila. Nevihta je divjala dalje. Ob medli luči so se risali na steni dolgi, ozki obrazi. Govorili so glasno, prešerno, se mnogo smejali in duhovičili. Dovtipi in šale — zmerom na račun odsotnih. Hvalisanje o lastnih uspehih in poudarjanje neuspehov drugih. Med domače glasove so se mešali tuji: Angleži, Nemci, Francozi. Osvajalci vrhov. Mrzlica prehitevanja: kdo bo prišel prvi na cilj? Angleži, Nemci, ne, morda Švicarji? Trudijo se še Francozi in Italijani, celo Slovani poskušajo... Kritiziranje opreme, gospodarstva, slabe politike.

Tedaj je nekdo glasno spregovoril v domačem jeziku: »Hej, našemu 'olimpijcu' pa je nocoj pošla še tista majcena zgovornost, kot jo ima sicer. Morda pa...« In sledil je dolg molk, molk tihega smehljanja, pridržanega hihitanja, velike nenasitljive radovednosti, in mnogo oči je pogledalo v kot, kjer je sedela tako ukopana v temo, da so se videle samo njene trpko svetlikajoče oči ob majhnem, mehkem profilu.

Takoj se je zavedela, da je med ljudmi, ki so po nečem opozorjeni nanjo in da je najbolje, da se odstrani. Vstala je. Pomikala se je proti vratom in spet so ji sledili pogledi. Šele ko je bila na hodniku in zaprla za seboj vrata, ji je bilo, kot da je prišla na čisti zrak, kjer je spet sama in neopazovana. Odprla je velika hrastova vrata in nasproti ji je udaril oster mrzel val, težke kaplje so jo usekale po licih, da jo je zbolelo. Blisk za bliskom je osvetljeval temo, ki je odmevala od gromovitega besnenja, nebo je z vso svinčeno gmoto objemalo zemljo in se vrtelo z njo v blazni dinamiki sproščevanja... Zemlja je trepetala pod udarci neba in nebo je v divjem ritmu teptalo po njej, navdušeno

nad uničevanjem. Kot bi se sprostile nevidne stvari in bi bistremu opazovalcu pripovedovale o svojih skrivnostih, o nenavadnem in tajnem, ki je vendarle nekje zadaj za vsem dosegljivim.

Razumem in vendarle ne razumem, je mislila ta hip, ko je z glavo skozi vratno odprtino sprejemala udarce nevihte. Šla bi z njo, s to naravo, prepustila bi se ji, naj me nese kamorkoli in stori z mano, kar hoče. Ne morem več tako... Glava me boli in ta glava ni več prava, ni v redu... Ne morem več...

Nekaj je bilo tam zunaj, kar jo je zabljal. Vse trpljenje, iskanje in sanje njene preteklosti so bile tu v enem samem bolečem vrtincu, predstavljale so se ji kot neutešena sila, s katero more zaplesati svoj zadnji ples in ji nato za vselej uiti. Odprla je vrata na stežaj. V trenutku je bila zmočena. Potem je hotela od zunaj zapreti vrata — a nekdo jo je iz teme zagrabil za zapestje in jo potegnil nazaj v vežo. Vrata so se neslišno zaprla.

»Zelo ste mokri — Pojdite v sobo in se preoblecite. Jaz vam bom skuhal čaj.«

Čaj? Nekdo pravi, da mi bo skuhal čaj. Kako čudno to zveni... Nekdo se ukvarja z menoj in misli na čaj... Misli name. Kako smešno: Skuhal vam bom čaj —

Stisk v zapestju je popustil. A ker ni mogla dobro stati na nogah, so jo objele roke okrog ledij.

Kako varno, kako dobro! Takoj se je spomnila na moža, ki je imel tako varne roke... Za hip je v bliskajoči svetlobi uzrla obraz, od katerega se pozneje v temi ni mogla ničesar drugega zapomniti kot to, da se ji je zdel prav tako dober in pomirljiv kot roke, na katerih je visela.

Toda bila je še vsa iz sebe. Nevihta, pekoči nemir v njej ni pojenjal, marveč je spet pričeval vreti, da ni mogla nič več pojmovati in dojemati z glavo, da je padala pod dušljivimi objemi vročice. Varne roke so jo nesle dalje in zdelo se ji je, da je pot trajala zelo dolgo in da so se nekje odpirala vrata. Zvenketajoči udarci in smeh, ki so spet zamrli v grgrajočem tresenju in škripanju razdivjane narave.

Varno, varno — Roke so jo položile na posteljo. Spet medla luč, ki je utripnila ob vsakem blisku in gromu. Ostri vonj žganja ob ustnicah. Nato je srknila in zdelo se ji je, da se je izkadila megla in da se je ojunčila. Obraz, ki se je sklanjal nad njo, je bil miren in skoraj še mlad, moški obraz, in vendarle ni nič skrival, nič hotel in nič prosjačil, ki je bil dobro skladen z rokami, z značajem in navsezadnje tudi z njenim razpoloženjem. Tako je vedela, da ne bo nadležen.

Še je nekaj dejal. Čutila je, da je premočena. In vedela je tudi, da ni v svoji sobi. Potem je spet nekaj dejal. Pokazal je na njeno obleko.

»Seveda.« je dejala. A ni imela moči, da bi kaj storila. Mokra obleka se je neprijetno tiščala kože. Premalo je jedla te dni. In nato je slišala čisto razločno in tudi razumela:

»Ni vam dobro. Vedel sem to. Videl sem vas, kako ste stali tam... Nekaj se z vami godi. Mislim, da je nevarno. Pomagal vam bom.«

Ne, ne, bi rekla komu drugemu in zoprno bi ji bilo. Za nič na svetu ne. Le kako naj bi pomagal? To so fraze. Spet kaka jalova humanost! Zdaj pa je zaprla oči in čakala. Kar vse prav bo, je še malo mislila. Ta bo prav storil, kar bo storil. Kaj vem zakaj.

In spet vrtenje in vrtenje. Rdeči krogi, bliskoviti utrinki, svetle pike, ki se odmikajo in tanjšajo v majhnih vrtincih, in črne lise, ki se približujejo in šume kot vodopadi... Nekdo je storil nekaj dobrega. Odstranil je zoprno vlago in težo z njenega trepetajočega telesa, zavil jo je v hladno, mehko rjuho in ji podložil glavo.

»Hvala.« je šepnila in tesno stisnila veke. Topli prsti so jo gladili po laseh. Minevale so minute, morda že ura. Glasovi so utihnili. Tla so prenehala škripati pod težko hojo turistov. Nekaj je rekla, kajti hladiti jo je pričelo. In še preden je dobro pomislila na to, kaj se okrog nje godi, jo je vzel človek poleg nje v naročje, jo vso ovil s svojimi varnimi rokami, jo poljubljal po obrazu, po vratu, po prsih, jo pritiskal k sebi nežno in varno in legel kraj nje, položil glavo tik njenega obraza, in vse brez besed, lepo in mirno in mehko. In tik pred spancem je še pomislila, da je čisto prav tako, da jo nekdo varuje. Saj je ni še aihče nikoli tako dobro varoval...

A zjutraj je bilo spet težko. Ko je odprla oči in zagledala poleg sebe moža, ki ni vso noč zatisnil očesa in jo je zdaj gledal z velikimi, črnimi prodirljivimi očmi, se je plaho zdrznila in hotela kvišku. Takoj je bil pokonci in ji prinesel obleko. Bila je suha in sploh ni pomislila, kdaj in kako se je bila obleka posušila. Začela je z vremenom. Bilo je mirno, jasno jutro, kot umito in novo prerojeni dan je vstajal v topli rdečkasti svetlobi. Potem je utihnila, kajti čutila je, da po vsem tem ne more več govoriti o vremenu. Vedela je, da mu z ničimer vsakdanjim ne more uiti. Med oblačenjem ji je pomagal. In storil je to tako naravno in neprisiljeno, kot bi ji bil zmerom pomagal. Pospremil jo je k zajtrku in sedel je z njo v kot k posebni mizi ne oziraje se na svoje znance. Sploh jim ni odgovarjal in ko je enkrat nekdo namignil nanjo, je njegov mirni pogled za hip vzrojil. Potlej je imela mir.

Varno je tu, varno... Hodil je z njo pred kočo in ko je želela iti proti vrhovom, je šel z njo. Ni mu rekla, naj gre, niti naj ne gre, a prav je bilo, da je bil poleg.

»Ne zaupam vam, z vami grem!« Samo to je dejal, ko je stopil za njo po ozki stezi navkreber. Prvi dan skoraj nista govorila. Hodila je z njim, jedla je iz njegovega krušnjaka, sedela pokraj njega in ni se izmahnila, kadar jo je prijel za roko. A vsiljiv ni bil. Zvečer, preden je šla v svojo sobo, jo je poljubil na usta. Spet ni nič rekel in tudi njej ni bilo do tega, da bi kaj rekla.

Naslednji dan ji je rekel pri zajtrku: »Zdaj bova šla kam vstran in potem mi boš povedala o sebi.« Ubogljivo mu je sledila. A potem so se spet pričele težave. Niti ust ni odprla. Ni mogla govoriti o sebi, o neki zoprni preteklosti in morda pri tem misliti na zasilni izhod v prihodnosti. Molčala je in njen pogled je bil trd in odmaknjen. A mislila je na to: Le čemu me zmerom tako vztrajno opazuje?

Tedaj ji je on pripovedoval o sebi. No, saj se ji je zdelo, da je junak in osvajalec. Torej tudi ženo ima in otroke. Saj, to je prav. Žena, ki ji ugaja, da nosi moževo ime. A rekla je:

»Ali je ni strah, tvoje žene, da bi se ne vrnil?« V tistem hipu, ko je to izrekla, je v mislih pridržala njegovo varno dlan v svoji. Tedaj se je ves spremenil. Škrlatno je pordel in videla je, kako mu je nabreknila žila na vratu. Stisnil ji je roko, ji privzdignil obraz, da je sonce sijalo naravnost vanj, in je morala zapreti oči:

»In ti, ti, bi se bala zame?«

Toda bilo je že prepozno, da bi se izmahnila. Samo: »Ne morem, ne morem...« in debele solze, nesrečne solze stiske so pridrsele na lica.

»Ne moreš? Nočeš?... Glej, zelo te ljubim. Tisto minuto, ko sem gledal nate, na medlo osamelo lučko sredi umirajočega dneva, sem vedel, da sva si podobna. Tako sama sva... Jaz nisem vedel, kaj je ljubezen in varstvo. In ti?«

In da ne bi zopet govoril o ljubezni, o teh sicer banalnih besedah ljubezni, ki pa iz njegovih ust niso zvenele banalno, je pričela pripovedovati o sebi. (Tisto o denarju je zamolčala, saj se je med pripovedovanjem spomnila, da je že brez denarja.) Ves čas jo je gledal in pazil je. Zato mu ni mogla nič lagati. Ko je končala, jo je spet objel in spet je dejal:

»Zelo te ljubim. In zato še bolj, ker je tako s teboj. Zdaj boš šla z mano in blizu mene boš.«

»Ne, ne.« je dejala, »nočem...«

»Vem. Služila boš. Neodvisna boš... To boš vendarle sprejela, da ti bom pomagal dobiti zaslužek! — Ti? Ali me imaš malo rada?«

»Ah, ne vem. A varno je tu. Dobro mi je. A iti bom morala. Že takoj jutri.«

»Kam?«

»Najprej domov. Potem...«

»Kje je tvoj dom?«

»Ah. Ne vem. Vseeno bom šla. Moram iti.«

»Zakaj moraš? Ne hodi od mene!«

Bila je silno nestrpna. Spomnila se je, da jo bodo zjutraj terjali, ker ni plačala sobe. Sklenila je, da bo na tihem pobegnila. A ni mogla resno misliti na to, da nima kam iti.

»Imaš sestre, brate? Prijateljice? Torej prikimavaš. Pa vendarle ne misliš iti k njim?«

»Ne,« je dejala, »tja sploh ne.«

»To je prav... Pravzaprav pa sploh nikamor ne moreš iti sedaj... Saj nimaš denarja.«

Vzkliknila je in se vzravnila. Njene preplašene in začudene oči so vrtale vanj, da se ji je nasmehnil in jo pogladil po laseh.

»Otrok si še... Že ves čas, odkar si mi povedala, se mi je zdelo, da si nekaj utajila. Utajila si pač nekaj, kar je najbolj preprosto in najbolj življenjsko... In sploh bi bilo nesmiselno, da bi zdaj šla kam drugam. No, vidiš, pa je vse urejeno.«

In nekaj je bilo v tem, da mu ni mogla ugovarjati. Seveda sta na vrhu, kot na nekaki majhni ploščadi, obrobljeni s koničasto izrezljano ograjo v vrhu visokega zvonika. Na vse strani so v dolgih vrstah polzeli gorski hrbti. Njej se je zdelo, da kraljuje tam zadaj Mont Blanc in njegova ponosna sosesčina v tankih obrisih. Res je bilo to sijajno. Ta občutek, da pogled prosto bega po razsežnosti, da lahko vidi tujino, čeprav le v obrisih, v meglenih potezah — A tu spodaj in blizu ni bilo ničesar pretresujoče veličastnega, ker ni bilo velikih dimenzij. Globoke, ozke dolinice so mehko ležale spodaj, zelenoporasle s smrekovimi in bukovimi gozdovi, majhne paše, travniki, skromne kočje. A vse tako skrbno in čisto, kot bi bilo pometeno. Zmerom iste vijuge reke in majhnih pritokov, zmerom enake vijuge bleščečebelih cest. Vse je belo in zeleno, ceste, reke, gozdovi in trate, a najbolj bele so stene, skale, peščene planjave — Je še kaj bolj preprostega in bolj ličnega, je pomislila in živo pogledala vanj, ki je gledal njo in polzel za njenim begajočim pogledom po prostranosti. Mislil je na to, da tako preproste in ljubke ženske še ni bil srečal. Da je tako podobna okolici in tako skladna z njo. Drugje je videl črne stene, sivozeleni granit, črne, drzne in pohlepne oči lepotic, fantastične oblike grebenov, ponosne, učene in duhovite ženske z bujnim okusom mode, orjaške ledenike in cele

gozdove divje izrezljanih, navpičnih skal. In koliko najizbranejših lepotic! Ta pa se mu je zdela preprosta, drobna, ljubka, mehka in samotna kot dežela spodaj. Oči kot vode Bistrice, rdečerjava barva lic kot domači napevi o slapu nageljnov na oknih —

Sonce je ležalo na deželi in na njenih svetlih laseh. Preprosto je sedela na vrhu skale, zamaknjena — kot bi sanjala. Tudi mirna pokrajina spodaj je sanjala v odsevih svetlobe. Nič silovitega ni bilo tu — a prijetno in pomirjajoče je bilo. Tega v nobeni deželi ni mogel čutiti. Tu pa je imel oboje: njo s svetlimi lasmi ob svojih kolenih, ki se je tako ljubko pritisnila k njemu, in njo spodaj ob vznožju gore, ki je tako ljubko dremala v soncu.

Tako slovesno mu je bilo pri duši. To je bil najsvetejši trenutek njegovega življenja — —

Nekoliko spodaj so krožili krokarji, tik nad mrzlo globino, ki je pošiljala ven goste, umazanobele pare.

»Krokarji,« je dejal. »Zdaj bi se že gostili s teboj ... Tu spodaj bi te mi ne mogli tako lahko najti.«

»Ah,« je dejala, »le čemu? Saj tudi ti ne misliš na pogreb. Taka banalna stvar! Prav nikomur bi ne bilo zares hudo zaradi mene. Morda bi se le kdo trudil, da bi izgledalo, da mu je hudo...« In nato je še dodala: »Krokarji! Saj tudi tebi ne bodo prizanesli. Tak človek ne sme umreti doma.«

Spet je pordel, ko je to rekla. In spet se je sklonil tik nad njenim obrazom, ki je ležal v njegovem naročju, in tiho vprašal:

»In tebi bo kaj hudo zame, ko bom v nevarnosti?«

»Da, da,« je rekla komaj slišno.

»Ali me ljubiš?«

»Da, da. Kot otrok si, kot mlad zaljubljenec. Neprestano mora poslušati to pesem.«

Poljubil jo je. In spet. Z vsem telesom se je stisnil k njej in jo božal in poljubljal. In kot bi se nekaj odprlo v njej in nekaj v njem, sta božansko radodarna in sprejemljiva, brez pameti in brez hinavščine, breztelesna in vendar čutna in občutljiva, navdahnjena, lahka kot brez težnosti, živa in srečna pozabljala pod modro kupolo neba, nad prostranimi in osamelimi zvoniki, pod nepreglednimi vrhovi in grebeni, a vendar uklenjena v valovanju prirode.

»Trudna si,« ji je rekel potem, ko je šla pred njim po stezi navzdol. »Trudna si in srečna,« je še pristavil.

Opotekaje sta stopala po pesku. Bila sta trudna, a zelo srečna. Ona je mislila samo nanj in on samo nanjo. Ona je trepetala zanj in on je trepetal zanjo. Kar je bilo njegovega, je bilo njeno in tudi njene

skrivnosti, čednosti, slabosti in muhavosti, njena preteklost, sedanost in prihodnost so bile odslej njegove.

Tako je minil skoraj mesec dni. Obhodila sta vso okolico, preplezala vse stene v bližini. Tako varno je bilo plezati z njim, tako nežno in dobrotljivo je pazil nanjo. Nikoli mu ni ugovarjala, kajti bil je res mojster v plezanju. Skoraj vse stene so bile zanj igrača, a zanjo preizkušanje energije in poguma. Zdaj je razumela vsak njegov gib, želje in ukaze mu je brala z obraza in kadarkoli se ji je zdelo, da ne bo šlo, da je ta del stene nepreplezljiv, ga je morala samo pogledati, kako mirno se ji je smehljaj, in vedela je, da bo šlo. Zmerom je šlo.

Kako varno, dobro je bilo drseti ob vrvi navzdol, ob napeti vrvi, ki se je zgoraj oklepajo njegove roke. Kako varno in lahko se je bilo vzpenjati za njim navzgor, stopati na mesta, ki jih je on označil, se oprijemati klinov, ki jih je bil on s tako zanesljivostjo in preudarkom zabijal v skale. Delal je manjše razdalje zato, da se ji ni bilo treba tako naprezati, ker je bila drobna in ni mogla delati tako dolgih korakov.

»Izuril me boš.« mu je dejala nekoč, »in spremljala te bom. Ne bo se mi treba zmerom tresti zate v dolini.«

Bil je srečen. Videl je, kako napreduje. In ko mu je nekoč dejala, da bo plezala vse življenje samo z njim, se je nasmejal:

»Mar misliš, da se trudim za druge? Zblaznel bi od ljubosumnosti in strahu.«

Bila je srečna. Preteklost je zatonila. Tudi na prihodnost ni mislila, ker je bila srečna in ker je ni moglo nič vznemirjati.

Napočil je zadnji dan. Vreme je postalo nestalno in lepih dni je bilo zmerom manj. Tedaj je on odločil, da bosta odšla. Že zjutraj je izrazila željo, da bi bila rada sama, da je to, kar je v tem mesecu doživela, zanjo tako nenavadno in da bi zdaj rada v miru malo premislila. Smejal se ji je:

»Nisem vedel,« ji je rekel pred odhodom, »da si tudi sanjarka. Muhasta si, a zaljubljena v samoto. No, kar imej jo danes, a potlej jo boš morala uživati le z mano. Spodnji svet naju čaka in zmerom nama ne bo tako lepo, kot je bilo tu zgoraj... Toda, zdaj, ko si cel plezalec, mu bova skušala večkrat uiti, tistemu svetu, tistemu počasnemu, umirajočemu birokratu...«

Privila se je k njemu in čutila je, da je preveč sreče in da to ne bo dobro. Da je človeškemu življenju čas opojne preobilice, ki ji pravimo lahko sreča, tako kratko odmerjen in da je iztreznjenje toliko bolj bridko. Za hip je pokrila senca njen žareči obraz in čutila je, da bo zajokala. Tudi njegov pogled je bil resen in dolg in še, ko se je

obračala nazaj gori na meleh, je bil resen. In ko ga je videla, kako stoji sam sredi peščene ravnine pred kočo, jo je prevzela ljubezen, ki je bila več kot usmiljenje in sočustvovanje, bila je soradost in so-trpljenje, sladko in grenko spreletavanje, živahen boleč zagon krvi, bila ni več samo misel, ne hotenje, marveč globoka zavest, da ni on zaradi nje, marveč da je ona zaradi njega in da je on več kot ona in da ni najbolj važno to, da sprejema, temveč to, da daje in da je še vse premalo, premalo, kar daje.

Divje, neugnano se je zagnala v hrib. Bila je vsa upehana in vendar je v omotični sreči tekla dalje. Srce je bilo neenakomerno, v glavi je čutila velik pritisk krvi — a hitela je neugnano naprej, brez misli in z noro, vročo glavo in še bolj norim srcem. Večkrat je omahnila na spodrsljivem protju, a se je ujela. Tudi ko je prišla na vrh in legla z glavo proti zemlji, se ni mogla umiriti.

Ljubim te, ljubim te... In še bolj te ljubim, če si daleč, in še bolj hrepenim, če si daleč.* A vem, kje si in želim si še in še daljav in tega, da se zmerom potem povrnem k tebi, v tvoje varno zavetje. Da prihajam srečna in odhajam srečna in kadar pravzaprav odhajam, sem prav tako pri tebi, zelo blizu tebe. S seboj te nosim, zmerom se lahko pogovarjam s teboj. In zmerom vem, da si ti nekje, da se k tebi povrnem. In da ni med nama nobenih resničnih daljav —

Sonce se je bližalo svojemu zenitu. Rahlo valovanje vetra je pre-gibalo skromne bilke. Daleč zadaj pa so se vrhovi poskrili v meglo in oblake, iz katerih se bo morda že jutri ulil dež in nato bo sledila vrsta slabih dni — in nato bo prišla jesen — in zima.

Ah, tako varno je tam pri njem, je še pomislila, tako varno in dobro. Nenadoma ji je postalo slabo. Srce, je pomislila in se prijela za glavo. Obšla jo je težka, okorna utrujenost. Glava ji je klonila, ko se je hotela dvigniti. Prsti, s katerimi se je oklepala skale nad pre-padom, so bili zoprni, tuji. Vse telo je postajalo mravljinčasto.

Sonce pa je žgalo. Sonce pred nevihto. Neusmiljeno ognjeno ža-renje naravnost na sredo lobanje. Če je odprla oči, je videla le modroz-elene obrise in mavričast odsev žarkov, ki so v milijardah pisanih pik pršeli vsenaokrog.

Utrujena sem, je enkrat še pomislila. Utrujena sem. To ni dobro. Zato bo on prišel sem. Težko bo. A naložil me bo na svoje varne roke. Hud bo, a ne preveč. Rekel bo: Saj sem vedel. To imaš od svojih sanj, od svojih muh. Ne bom mu povedala, da je to od — —

Zaspala je. Enkrat se je še zbudila, a ni bila več pri polni zavesti. Nekje se je odkrušil kamen in se zakotalil v globino. Zdelo se ji je, da so stopinje. Vzravнала se je in je zamahnila z roko:

»Tu je varno. Strašno sem utrujena. Vzdigni me no na roke... To sem od muh, kaj?... Zdaj ne govori... Saj ti bom potem povedala, kaj je bilo...«

Vstala je. Napravila je nekaj počasnih, dolgih omotičnih korakov, korakov proti koncu, proti kraju nečesa, kar je imelo svojo varnost. In kot da jo hočejo globine, preprežene z mrzlimi senčnatimi globinami, polne krokarjevih vzkrikov, je stopila počasi v praznino. Rahlo se je zamajala, nazaj in nato naprej, zanihala je v zraku, zanihala z rokami in utonila z mirnim, hrepenečim obrazom v globino.

Ni je bilo nazaj. Pogledal je na sonce, ki je mirno bežalo skozi oblake, in na svojo uro. Bila je tri popoldne. Težka, mrzla groza je oklenila srce. Groza. — Poklical je ljudi, da bi šli z njim. V nekaki omotični raztresenosti jih je vodil čisto po drugih poteh, kot je ona imela navado hoditi. Klicali so in iskali. On pa je molčal in ni mogel misliti nič določenega. Bližal se je večer. Reševalci so bili utrujeni. Poslal jih je nazaj. A enemu je naročil, naj mu pride poročat, če se je vrnila v kočo. A medtem, ko je naročal, je vedel, da ga ne bo z novico.

Nikogar ni bilo. Torej je ne bo več nazaj. Ne bodo te roke objele njenega telesca in ne bo se več počutila varnega na njih. Toda — saj to so le sanje. Mučne, divje in hudobne sanje.

Šel je proti »njunemu vrhu«. Počasi je drsal navzgor čez protje. Vrv se je vlekla za njim in večkrat se je spotaknil. Stopal je kot da sanja. In srce mu je bilo počasi in zamolklo. Le čemu me draži? je pomislil. Tako ne gre. Zadnjikrat sem jo pustil samo gor...

Prišel je na vrh. »Nič ni pustila tu,« je rekel glasno. Ozrl se je okrog. Temni oblaki so prihajali bliže. Sonce je zdaj popolnoma izginilo v gosti črnini. Dežja ne bo, je pomislil, danes še ne.

»Res, zadnji čas je, da se vrneva v dolino. Le kje je?« Naslonil se je na zadnjo skalo in pogledal dol. Dolgo je tako visel. Obraz mu je postal zabuhel in rdeč, vsa sedanost, vsa prisotnost okolja mu je ležala težko na prsih, da je ostro dihal in posluš se mu je ojačil tako, da je slišal najtanjše gibanje trave in vetra.

Krokarji. Oblétavanje z dolgimi, črnimi krili, enakomerno kroženje pod njim, zmerom v širokem krogu. Ostri zadirčni glasovi, ki so ga naposled pretresli z bolešno krčevitostjo, da je zamahnil in vrgel kamen mednje. Megle so se dvigale in trgale. Prihajale so nove in se obešale na raztrgane konice sten. Toda krokarji so ostali. Enakomerno so pluli pod njim zmerom v isti višini, v enaki razdalji...

Ni mogel več odlašati. Začel jo je klicati. Smešno, klavrno je zvenel zvok in se še bolj bridko odbijal nazaj. Krokarji so pospešili svoje kroženje in zmerom srditeje vzdikali.

Tako, si je mislil, tu spodaj je. In hrepenenje po njej, po njeni bližini, po tem, da bi bil čimprej pri njej, jo gladil po laseh, jo varoval, bil njen, da bi bil doma, kot je mogel biti samo v njeni bližini, mu ni dalo, da bi še odlašal. Dobro je poznal to steno pod seboj. Že večkrat jo je preplezal — a z njo še nikoli. »Drugo leto,« je rekla, »letos ji še ne bom kos.« »Prav, pa drugo leto,« je odvrnil, »ko boš v višjem razredu.«

Spet se mu je zavrtelo od bolečine in tedaj tudi še od stvarnosti, od strašne resnice. Spustil se je nekoliko navzdol, da bi sestopil od strani kot po navadi. Stena je bila široka, polna položnih grebenov, lahko zaobljenih hrbtov, počni in zajed, kaminov in stebrov, polna vse-mogočih skrivališč in počivališč. In tedaj je, še preden je pričel zabijati prvi klin za vrh, po letu temnih peruti, ki so plahutale navpično pod njim, kot bi nekaj naskakovale in s krili ščitile pred drugimi osvaja- janci, zagledal liso nečesa pretresljivo belega, boleče belega in mehkega, ki je viselo preko nekake strehe okrogline, ki je kot močan izrastek- steber molela iz stene. Zaprl je oči, saj si ni mogel predstavljati takoj, da je ona. A nato je pobesnel zaradi umazanih, hudobnih temno- perutastih krokarjev. Pričel je vzdikati in metati droben pesek, kot bi se bal, da bi s kamenjem ranil njo zaradi ptic. Res jih je prepodil. Toda ko so odhajali, so vpili nanj, jezno in rezko, in oznanjali, da ne bodo kar tako popustili zaradi plena. Tedaj ni več pomišljal. Videl jo je skoraj vso. Bila je nabodena na ostri rob izrastka, ležala je tam, zlomljena v križu, v nekakem mučnem ostrem loku, z nazaj visečo glavo, ki je mirno nihala v praznino. Bil je tako brezdušen, ko se je spuščal k njej, tako okamenel, kot bi on ne bil več on, marveč nekdo drugi, tujec, ki se je naselil vanj in ravna zdaj po svoji ostri prisot- nosti in zbranosti. Varno se je spuščal navzdol, razum je deloval z neizmerno natančnostjo. Mirno je presodil: skriti jo moram. Pred kro- karji najprej. Jutri pa že pridejo ljudje. Tudi pred njimi jo moram skriti. Moja je. Nikomur se ne bo treba truditi biti žalosten, nihče ne bo pretresen zaradi nje. Nobenih formalnosti. Moja je. Čisto preprosto. Čemu bi se trudili drugi z njo? Se ubijali z njo po tej steni in morda na tihem kleli, ker morajo zaradi nje bresti v tako nemogoč kraj? Čemu, čemu? In potem obveščanje sorodnikov in potem vse tisto zoprno o njeni preteklosti in oglasi v časopisih...

Zdelo se mu je, da v tem bližajočem mraku sije sonce naravnost nanjo. Zapazil je rdečo liso na prsih in ravno ta lisa se mu je zdela,

da žari kot majhen kres na njenem drobnem telesu. Ne, ne, je pomislil, ne morem pustiti, da bi tuje roke šarile po njej. Ne, ne, da bi jo sploh kako tuje oko gledalo!

Približal se je. A tedaj sta zopet zakrtili nad njo dve temni so-vražni senci, z vreščočim, pohlepnim glasom.

Zdaj, nekaj moram ukreniti. Pogledal je naokrog. Ne daleč od nje je opazil, kako bi se dalo po kaminu izvleči truplo v precej široke police pod previsom.

Tja, tja! Vreščočí ptici sta divje zamahovali s krili, ko je prišel k njej. Ni je utegnil in ni je hotel pogledati. Še ne. Dokler ne bosta na varnem. Ko je zabil dovolj klinov in prišel na polico, je pritrdil vrv, očistil prostor večjega kamenja in se vrnil nazaj k njej z vrvojo, katere konec je moral oviti okrog štelja, pod njenim hrbtom. A zdaj jo je moral pogledati, če jo je hotel dvigniti. Oči je imela polodprte in zdele so se mu, da še blesketajo. Obraz je bil marmornatobel, z lahno nianso rožnatega odtenka na licih, z rahlo priprtimi usti. Malo pred tem se je smehljala, je mislil, spala in sanjala je in v sanjah se je smehljala. (Toda pozneje — in koliko se je bil namučil zaradi tega; — so ga neprestano napadali dvomi o tem, če je res sanjala.) Obraz je bil snažen, brez madeža. A od konca vratu in potem čez prsi se je vlekla pod razcefrano srajco velika, zdaj že črna rana, pokrita s strjeno krvjo... Tudi to ga ni bolelo. Vse v njem je bilo mirno, silno napeto. Z lahkoto jo je dvignil, tako rekoč snel z žrtvenika, na katerega je bila natak-njena, in čutil je, kako so se premikale zdrobljene koščice pod njenim telesom. Imel je občutek, da se bo zlomila na dvoje, zato jo je silno oprezno držal. Takoj je bilo po njej, si je dejal, in medtem se je moral odtrgati kak oster kamen in ji pasti na prsi. (O, da bi bil zmerom pozneje tako trden v tem, da je umrla brez bolečin, v nekem deliriju ali spanju, kot je verjel zdaj, ko jo je nosil k njenemu grobu!) Vsaka stopinja je bila z muko pridobljena. Toda bil je tako neizmerno oprezen, tako siguren kot nikoli prej in nikoli pozneje. Živi človek z mrtvim tovorom nad smrtnimi brezni. Kakor vrvohodec nad vrtoglavo praznino. Nad njim požrešne ptice, ki so besno krilile in se zaletavale v steno, hoteč s silo iztrgati plen.

Zaman, krokarji, zaman!

Potem jo je položil na polico. V žlebu zadaj je še nabral drobnega peska. Nabiral je neumorno in ga nosil k njej. In potem, ko je že malo razločil v okolici senc, v nastajajočem mraku, ko se mu je zdelo, da je dovolj peska in dela, se je usedel kraj nje in skušal misliti na to, da je ni več.

Napetost v njem je popuščala. Splahnela je moč in razsodnost. »Ne,« je še zavpil, »ne, ne! Povej mi kaj, poglej, tu sem! Zdaj te še držim, vidiš? To so moje roke — glej! Saj te ljubim. In še in še ti to povem, da boš malo huda. Tako drobno, hudomušno, kot znaš biti ti.«

Vso noč se je pogovarjal z njo. V zgodnji sivini, v jutru, ki se je storilo nato, v jutru brez zarje, brez tople svetlobe je malo zadremal. A ko se je zbudil, mu je postalo slabo. Imela je že slab duh.

»Jesen bo,« je dejal. »Jesen, in golo, sivo življenje, kot pozno novembrski dnevi. Praznina.«

Potem jo je polagoma in oprezno zasipal s peskom, dokler je ni vse pokril. Ko se je vračal, je pospravljajl za seboj vse sledove. Tako je imela svoj mir in on je imel njo na varnem.

III.

Prebudi se. Vidi spet konec vrvi. Konec vrvi. Seveda. Vstati je treba. Stopiti tja in se spet vrniti. Po vrvi navzgor. Počasi, počasi. Utrudljivo je, misli.

Konec sanj, spominov. Tista vabljava, svetla točka, tisto hrepenenje je izginilo v somraku utrujenosti. In spet sama siva neprijetna stvarnost, sedanost brez živahnosti in lepote, morasta praznina. Skuša vstati, se pridrsati kako do vrvi. Odvezati vrv in zanihati z njo v praznino. Potem se vzpenjati po njej gor. S konico prstov se bo samo rahlo opiral v steno. In ko bo zgoraj, na vrhu, bo moral spet dol. Čez protje in pesek. Počasne, izmučene stopinje po meleh in po pesku. Jutri se bo vrnil. Ne bo ostal več v koči. Pozdraviti se mora, spodaj pri svojcih. To leto bržkone ne bo šel nikamor.

Hoče se zbrati. Za hip vidi čisto jasno pred seboj ničevost svojega življenja. Vse, kar je koristilo le častihlepju, napuhu in velikemu užitku, se mu zdi, da je bilo ničevo. In užival je veliko. Vse nevarnosti pri plezanju, kakšen velezagon, koliko trdnosti in samopremagovanja! In čemu? Za koga? In je bilo to dovolj?

Nenadoma se mu zazdi, da je bilo vredno samo tisto, kar je ljubil, zaradi česar je resnično trpel in se namučil, kar je bilo hrepenenja. Občutek lahnosti in sproščenja je bil to. In zaradi tega je ostal dolgo mlad. Dekle je bil že zdavnaj izgubil. A do danes je imel sanje, hrepenenje, ljubezen. In ona je bila tu! Do danes je imel še voljo prenašati sebe in druge. Do danes se je rad boril še z marsičem in se je bil v marsikaj zagrizel. Stremel je.

Do danes. Naenkrat pa je konec vsega. Vidiš konec vrvi in se ti ne ljubi do nje. Ne ljubi se ti nenadoma nadaljevati pričete poti, ne

ljubi se ti prijeti za vrv in skleniti kroga. Ni ti do tega, da bi še kaj delal, kaj mislil in kaj sanjal.

Sit sem ljudi in tega norega pohajkovanja. In navsezadnje, ali je imelo to smisel ali ne, ali je bilo koristno ali ne, ali je bilo dobro ali ne — koliko nezanesljivih vprašanj! Samo minute so in nič ni stalnega — same spremembe! Česar si se za hip vroče oklepaj, si čez nekaj minut zavrgel. In že tiplješ po novi niti. Samo bežne minute! In potem samo še to:

... Iti bo treba in sneti vrv. Konec vrvi... In nato, ko se še z obrazom v ležči legi telesa, tesno ob peščenem kupu, ki je kril njene kosti, hoče prižeti k pesku in spati udobno dalje, zagleda temni madež na svetlem pesku. Bil je pesek, ki ga je bil danes prinesel sem v žepu. Tisti pesek z Oisansa. Bogve zakaj ga je bil sploh sem prinesel in ga posul tu po vrhu? Zapre oči, tesno stisne z vekami. Krvavi pesek pa ščemi dalje, ga zbada s plamenečimi pikčastimi odsevky po možganih. In vse je, kot bi bilo pokrito s tenko rdečo skorjo, ki v obliki poloble zapira svobodni zavesti pot.

Spet utone. Bliža se mrak. Počasi orjejo sence preko ostrih robov navpičnih pečin. Gorski masiv tiči zdaj zakopan v brezglasni modrikasti sivini. A zgoraj rahlo obroblja daljen odsvit zatona vitke izrastke dolgih hrbtov, ki se v stisnjeni skupnosti predstavljajo kot nezavzeten trdnjavski zid, velike in brezoblične vijoličastotemne lise mraku drse kakor skrivnostni duhovi po sivih plateg in kaminih, tipaje in oprezno preko previsnih balvanov in spuščajoč se počasi v globoke grape.

Dolgo spi. Medtem se na zvezdnatem nebu prikaže mesec. Kot bi hotel nekdo razsvetliti to molčečo orjaško statičnost z živo, belozelena lučjo reflektorjev, se nenadoma zableste prej v temo zakopane stvari, kot bi oživele. Prebudi se. Za hip se mu še zdi, Za hip še dojame svetlobo, ki jo ima za dnevno, in čuti bolečino globoko v sreu. Rezko, nadležno trzanje. Pojemanje sape, kot bi mu hotela razgrebsti prsi uničujoča sila. Mesec sveti na del peščenega groba. Ostalo je v temi pod previsom. Le on in tisti rdečerumenkasti pesek sta pokrita z belim sojem. Ščemenje ne jenja. Ostro rdečepikčasto zbadanje v glavi in votlo šumenje v ušesih. Počasno, previdno spuščanje navzdol v mrzli zadah, ki na stežaj strmi vanj... Padanje v rdečo nezavest, proti meji sanj...

Lahni, mrzli nočnik mu je razmršil goste, še temne lase. Tu in tam se kaj odkruši. Pesek rahlo spodrsava.

... Seveda, zdaj je tu. Komaj, komaj se more držati ob vrvi. Koliko bele, ščemeče svetlobe je okoli! Pa saj to ni mesec, zagotovo ne. To so bele, bleščeče snežene ploskve v Oisansu in mrzel veter, ki ga čuti že

skozi rokavice. Ne more naprej, kar nenadoma ne more napraviti več pregiba. Strašansko je to, to medlo, topoglavo tičanje na vrvi, to skrajno utrujeno gledanje v ledeno steno... Nekdo bi rad pospešil. Nekdo se boji in vpije nanj... Ah, ko bi le mogel proč! Ko bi le mogel uiti!... Že klone. Konci prstov popuste... Kaj je že to? Rdeči pesek v razpoki. Droben pesek kot krvavi madež na čisti mrzli svili... Ah, to mora še vzeti s seboj! Glej, to bo zanjo! Konec koncev bo to kar imeniten dar zanjo na tisti zapuščeni skali. Posipal bi ga nanjo in bi se s svojimi porjavelimi prsti igrala z njim in potem bi zakopala svoj mali, rahlo zamišljeni in rahlo smehljajoči obrazek v pesek. In še bi dejala, s tihim, drobnim glasom: »Saj te ljubim. Bojim se zate. Kako strašansko si se namučil zaradi mene...« Kdo vpije? Ah, seveda. Zdaj pač mora iti. Oni zgoraj ne da miru. Zdaj se mora torej premakniti. Ne sme gledati več v razpoko... Vendarle, šlo je. Za tisočinko sekunde in — ne mogel bi se več rešiti. To ti je strašanska sila v teh deželah. Proč od peska!

Močnejše stisne pest. (Vrv.) Obrne se proč, privzdigne glavo in se prekobali na drugo stran. Kako lahno je sedaj! Tudi na srcu ni več te more. Tu je vrv. Bele stene, oledenele bleščeče plati drse mimo. Počasi, še zmerom prepočasi je to! Oni zgoraj je nestrpen. To bo besed! Ona — ona pa bo rekla tiho, komaj slišno: Srečna sem, da si se vrnil...

Še malo zdrsne naprej, čisto na bok, stegne nogi tesno drugo ob drugo in tako v vodoravni legi — ko sanja o navpični — zdrsne lepo mirno čez rob police. Rahlo vzvalovi nočnik nad prepadom.